ASED | Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi https://dergipark.org.tr/tr/pub/ased
Yıl: 2025 / Cilt:9 / Sayı:2 / ISSN: 2619-9211 ased@aksaray.edu.tr

Araştırma Makalesi / Research Article

Kaynak gösterme / How to cite this article:
Miçooğulları, M. (2025). "Koloni"de dilin sosyodraması: Çevre dil bilimsel bir okuma denemesi. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9*(2), 323-338. https://doi.org/10.38122/ased.1740265

Makale Geçmişi / Article History
Alındı (Received): 11/07/2025
Kabul edildi (Accepted): 10/12/2025

"Koloni"de Dilin Sosyodraması: Çevre Dil Bilimsel Bir Okuma Denemesi

Mehmet MİÇOOĞULLARI[1]

Öz: Bu çalışma, çevre dil bilimi kuramının edebî metinler üzerinden nasıl tartışılabileceğini ortaya koymak amacıyla Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanını incelemektedir. Çevre dil bilimi, bir dilin yalnızca yapısal yönleriyle değil; aynı zamanda sosyoekonomik, ideolojik ve kültürel çevresiyle kurduğu çok katmanlı ilişkilerle de ilgilenen disiplinler arası bir alandır. 1970'li yıllarda Einar Haugen'in öncülüğünde gelişen bu yaklaşım; özellikle Halliday, Fill ve Stibbe gibi isimlerin katkılarıyla kuramsal olarak derinleşmiştir. Bu çerçevede çevre dil bilimi; dil ölümü, dil planlaması, dilsel çatışmalar ile çok dillilik gibi alanlara odaklanmakta ve dillerin içinde var olduğu çevresel, kültürel ve siyasal koşulları göz önünde bulundurarak analiz yapmaktadır. Bu teori; özellikle marjinalleşen, bastırılan veya görmezden gelinen azınlık dillerinin durumunu anlamaya ve bu dillere yönelik koruma politikaları geliştirmeye yönelik katkılar sunmaktadır. Bu kuramsal çerçevede ele alınan *Koloni;* bir dilin sosyal ekosistem içerisindeki yerini, baskın dillerin çevresel etkilerini ve marjinalleşen dillerin yaşadığı dönüşümleri kurmaca anlatı yoluyla gözler önüne sermektedir. Romanın merkezinde yer alan Fransız dil bilimci Jean-Pierre Masson'un dört kuşak boyunca sürdürdüğü dilsel gözlemler, bireylerin dil tercihlerini etkileyen çevresel faktörleri görünür kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, dilsel değişimin bireylerin kararlarından ziyade tarihsel, siyasi ve ekonomik etkenlerle yönlendirilen sistemik bir olgu olduğu vurgulanmaktadır. Göç hareketleri, eğitim politikaları, sınıf farklılıkları ve devlet müdahaleleri gibi dışsal faktörler, dilin kullanım biçimini ve toplumsal statüsünü şekillendiren temel unsurlar arasında yer almaktadır. Araştırmanın bulguları, baskın dillerin yalnızca iletişim aracı olarak değil; aynı zamanda sosyal prestij, ekonomik kazanç ve kültürel aidiyet üretme işlevi gördüğünü de ortaya koymaktadır. Bu çok yönlü işlev marjinal dillerin kullanım alanlarını daraltmakta, onları kamusal alandan silmekte ve sembolik hâle getirmektedir. Masson'un sunduğu çözüm önerileri -dilsel izolasyon, ekonomik teşvik ve yerel yatırımlar- çevre dil biliminin yalnızca tanılayıcı değil, aynı zamanda müdahale edici, dönüştürücü ve sürdürülebilir çözümler sunan bir çerçeveye sahip olduğunu da göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, çevre dil bilimi ekseninde edebiyatın farkındalık yaratma gücünü ve dil politikalarına katkı sunma potansiyelini bütüncül bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çevre dil bilimi, Dil ölümü, Kimlik ve dil, Audrey Magee, Koloni

The Sociodrama of Language in "The Colony": An Ecolinguistic Reading Attemp

Abstract: This study examines Audrey Magee's novel The Colony in order to demonstrate how the theory of ecolinguistics can be discussed through literary texts. Ecolinguistics is an interdisciplinary field that focuses not only on the structural aspects of a language but also on the complex relationships it forms with its socioeconomic, ideological, and cultural environment. This approach, which emerged in the 1970s under the leadership of Einar Haugen, was theoretically expanded with significant contributions from scholars such as Halliday, Fill, and Stibbe. Within this framework, ecolinguistics focuses on areas such as language death, language planning, linguistic conflicts, and multilingualism, analyzing languages within their environmental, cultural, and political contexts. This theory contributes especially to understanding the condition of

[1] Bilim Uzmanı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Yıldırım Vakıf İmam Hatip Ortaokulu, mehmetmicoogullari2@gmail.com, https://orcid.org/0000-0003-2021-8499

marginalized, suppressed, or ignored minority languages and to developing protective language policies for them. Within this theoretical context, The Colony makes visible -through a fictional narrative- the position of a language within its social ecosystem, the environmental impact of dominant languages, and the transformations experienced by marginalized ones. At the center of the novel, the linguistic observations of French linguist Jean-Pierre Masson, carried out across four generations, reveal the environmental factors influencing individual language choices. Accordingly, the study emphasizes that linguistic change is not a matter of individual decision-making but a systemic phenomenon shaped by historical, political, and economic dynamics. External factors such as migration, educational policies, class distinctions, and state interventions are shown to be key elements that shape both the function and the social status of a language. The study's findings demonstrate that dominant languages function not only as tools of communication but also as instruments of social prestige, economic gain, and cultural belonging. This multifaceted role narrows the domains of use for marginalized languages, erasing them from public spaces and reducing them to symbolic remnants. The solutions proposed by Masson -linguistic isolation, economic incentives, and local investment- indicate that ecolinguistics offers not only diagnostic insight but also an interventionist, transformative, and sustainable framework. Ultimately, this study reveals the capacity of literature to raise awareness and contribute to language policy development within the scope of ecolinguistics. This study examines Audrey Magee's novel The Colony to explore how the theory of ecolinguistics can be discussed through literary texts. Ecolinguistics is an interdisciplinary field that focuses not only on the structural aspects of language but also on the relationships it establishes with its socioeconomic, ideological, and cultural environment. In this context, The Colony portrays the position of language within a social ecosystem, the environmental impact of dominant languages, and the transformations experienced by marginalized languages through a fictional narrative. The linguistic observations conducted by the novel's character, linguist Jean-Pierre Masson, across four generations, highlight the environmental factors shaping individual language preferences. The study emphasizes that language change is not an individual phenomenon but a systemic process shaped by historical, political, and economic conditions. It exemplifies how external forces such as migration, education, class disparities, and state policies influence linguistic shifts. The findings reveal that dominant languages function not only as tools of communication but also as instruments of social prestige, economic advantage, and cultural identity. The proposed solutions demonstrate that ecolinguistics offers not only diagnostic insights but also a transformative framework. Ultimately, this study holistically evaluates literature's potential to raise linguistic awareness and contribute to policy development within the framework of ecolinguistics.

Keywords: Ecolinguistics, Language death, Language and identity, Audrey Magee, The Colony

Giriş

Dilin yalnızca bir iletişim aracı olmanın ötesinde; kültürel mirasın, toplumsal kimliğin ve kolektif belleğin taşıyıcısı olduğu dil bilimsel çalışmalarda sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda, bir dilin maruz kaldığı değişim ya da kayıplar yalnızca fonolojik ya da yapısal dönüşümlerle sınırlı kalmaz; aynı zamanda o dili konuşan topluluğun sosyal dokusunda, kimlik algısında ve tarihsel sürekliliğinde kırılmalara yol açar. Özellikle azınlık dilleri ya da siyasal, ekonomik ve kültürel baskı altındaki diller, dil ölümü riskiyle karşı karşıya kalabilir. Bu çerçevede çevre dil bilimi, dilin yalnızca yapısal düzeyini değil; onu çevreleyen ideolojik, sosyoekonomik ve kültürel ilişkileri de inceleyen disiplinler arası nitelikte bir çalışma alanıdır.

Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanı, bu alanda kuramsal düzlemle edebi anlatının kesiştiği önemli bir örnektir. Romanın başkahramanı olan Fransız dil bilimci Jean-Pierre Masson karakteri, İrlandacanın geçirdiği dönüşümü uzun soluklu gözlemlerle belgelendirmektedir. Masson'un saha araştırması, yalnızca bireyler arası dilsel tercihlere değil; bu tercihler üzerindeki tarihsel, ekonomik

ve ideolojik etkilerin izini sürmeye yöneliktir. Bu yönüyle *Koloni,* çevre dil biliminin kuramsal ilkelerinin edebiyat aracılığıyla nasıl görünür hâle getirilebileceğini ortaya koyan güçlü bir anlatı sunmaktadır.

Çalışmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanını çevre dil bilimi bağlamında inceleyerek İrlandacanın toplumsal, tarihsel ve ekonomik süreçler içinde marjinalleşmesini ve İrlanda'daki dilsel ekosistemin çöküşünü analiz etmektir. Özellikle Masson karakteri aracılığıyla ortaya konan dört kuşaklık dilsel gözlem; sadece bireysel tercihlerin değil, dilin çevresel ve ideolojik baskılar altında nasıl dönüştüğünü de gözler önüne sermektedir. Bu çalışmayla birlikte çevre dil biliminin yalnızca kuramsal değil, edebi veriler aracılığıyla da uygulanabilirliğine dikkat çekilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye'de çevre dil bilimi, henüz literatürde hak ettiği ilgiyi görememiş disiplinlerden biri olsa da alan yazıda çevre dil bilimini temel alan akademik çalışmalar da mevcuttur. Söz gelimi Balcı (2006) tarafından kaleme alınan *"Çevredilbilim"e Doğru"*, Boz (2013) tarafından yayımlanan *"Dillerin Kaybolması ve Çevre Dil Bilimi";* Boz, Aktaş, Doğru ve İlbaş (2013) tarafından yazılan *"Çevredilbilimi Açısından Eskişehir'de Konuşulan Kazan Tatar Türkçesi"*; Miçooğulları (2021a) tarafından hazırlanan *"Çevre Dil Bilimi Bağlamında David Crystal'in "Dillerin Katli" Adlı Eseri Üzerine Bir Analiz";* Miçooğulları (2021b) tarafından sunulan "*Çevre Dil Bilimi Bağlamında Doğu Akdeniz Arapçası Üzerine Birtakım Öneriler";* Durgun (2024) tarafından yayımlanan "*Çevredilbilim ve dilin imkânlarını kullanmak: Çöp kutularındaki yazılar üzerinden çevre bilinci oluşturmada Hamburg örneği"* ile Tahir ve Şahin (2025) tarafından hazırlanan *"Türkiye'de Çevre Dilbilim Uygulamaları"* başlıklı çalışmalar alan yazıya katkıda bulunan önemli eserlerdir. Bu çalışma ise çevre dil bilimini tanıtmayı, özellikle edebiyat ile çevre dil bilimi metodolojisinin nasıl kullanılabileceğini örneklendirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra dil ölümü, kimlik kaybı ve kültürel asimilasyon gibi olguların yalnızca istatistiksel verilerle değil, edebi anlatılar aracılığıyla da güçlü biçimde analiz edilebileceğini göstermektedir. Magee'in *Koloni* adlı romanı, bu bağlamda hem tarihsel hem sosyolojik hem de psikolojik katmanlara hitap eden çok boyutlu bir anlatı sunmakta; bireylerin dilsel tercihlerinin ardındaki yapısal baskıları açığa çıkarmaktadır. Ayrıca roman, günümüzde dilsel çeşitliliğin korunmasına dair yürütülen dil politikalarının ve teşvik modellerinin geçmişteki karşılıklarını incelemeye olanak tanıyan bir "edebi arşiv" niteliğindedir. Eser; dilin yalnızca bir iletişim aracı değil, aynı zamanda kültürel kimliğin taşıyıcısı olduğunu hatırlatarak dilsel ekosistemdeki tehditlerin ciddiyetine de dikkat çekmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Elektronik ya da basılı materyalleri kapsayan bu teknik; anlam oluşturmak, bakış açısı geliştirmek ve bilgi üretmek amacıyla kullanılır; yorumlamaya dayalıdır (Kıral, 2020: 173). Çalışma materyalinden elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Koçak ve Arun (2006: 22)'a göre içerik analizi, metin içerisinde tanımlanmış belirli karakter ya da temalardan sistematik ve nesnel sonuçlar elde etmeyi amaçlayan bir araştırma yöntemidir. Bu teknik, içeriklerin yapısal örüntülerini çözümleyerek araştırmacıya ölçülebilir ve yorumlanabilir veriler sunar. *"The Colony",* 2023 yılında Niran Elçi'nin çevirisiyle Deli Dolu Yayınları tarafından Türkçeye kazandırılmıştır. 336 sayfa olan eser, 2022 Booker Ödülü'ne aday gösterilmiştir. Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanının 2022 tarihli ilk baskısı temel alınarak romandaki karakterlerin diyalogları, anlatıcı betimlemeleri ile tarihsel göndermeler çevre dil biliminin kuramsal kavramlarıyla ilişkilendirilerek çözümlemeye tabi tutulmuştur. Ayrıca Masson'un kurgusal araştırma metni olan *"Evrim mi, Ölüm mü? Dört Nesil Boyunca İrlanda Dilinde Görülen Dilbilimsel Paternler. Adalı Bir Ailenin Beş Seneli Karşılaştırmalı İncelemesi"* başlıklı çalışmasından hareketle dilsel dönüşümün nesiller arası yapısı da incelenmiştir.

Çevre Dil Bilimi Bağlamında Kuramsal Arka Plan

Çevre dil bilimi, dilin yalnızca yapısal bileşenlerini değil; toplumsal, kültürel ve çevresel bağlamlarla kurduğu çok katmanlı ilişkileri de inceleyen disiplinler arası bir alan olarak gelişimini sürdürmektedir. Bu yaklaşım, 1970'li yıllarda dilin ekoloji kavramı ile birlikte düşünülmeye başlanmasıyla birlikte teorik bir çerçeve kazanmaya başlamıştır. Einar Haugen'in bu süreçte ortaya koyduğu *"Dilin Ekolojisi"* başlıklı dersi, çevre dil biliminin kurucu adımlarından biri olarak kabul edilir (Fill, 1993). Haugen'e göre dilin çevresel bağlamda ele alınması gereken temel konuları; dil değişimi, dil ölümü, dil planlaması, dil teması ve dilsel çatışmalardır. Haugen'in öncül fikirleri zamanla sosyodilbilimciler tarafından geliştirilmiş ve kuramsal olarak daha geniş bir zemine taşınmıştır (Fill, 1993: 2).

Çevre dil bilimi kavramsal olarak özellikle Halliday, Fill ve Stibbe gibi araştırmacıların katkılarıyla biçimlenmiştir. Fill'in tanımına göre (akt. Piškorec, 2013: 19) çevre dil bilimi; bireysel dilleri, konuşurları ve konuşur toplulukları arasındaki etkileşimleri inceleyen dil bilim temelli bir alt disiplindir. Harald Hartmann (akt. Tahir ve Şahin, 2025: 67) ise 1980 yılında bireylerin veya grupların dilsel davranışlarını biçimlendiren sosyal, kültürel, psikolojik, politik, demografik ve etkileşimsel faktörleri "dilsel-ekolojik değişkenler" olarak tanımlamıştır. Bu yaklaşım, yalnızca dillerin birbirleriyle olan ilişkilerini değil; aynı zamanda bu dillerin içinde yaşadığı sosyokültürel ve çevresel yapıların etkilerini de çözümlemeye yöneliktir.

Çevre dil biliminin temel araştırma alanlarını, büyük ölçüde insan eliyle şekillenen ve siyasal zeminli uygulama ve yaklaşımlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda çok dillilik, dil politikaları, dilsel ırkçılık, dil emperyalizmi, dil kapitalizmi, dilsel soykırım, dil ayrımcılığı ve dil değişimi gibi kavramlar öne çıkmaktadır. Bu kavramlar, bir dilin yerel bağlamda egemen siyasal eğilimlerle nasıl biçimlendiğini ve şekillendirildiğini göstermektedir. Dolayısıyla dilin çevresiyle olan ilişkisi yalnızca fiziksel değil; aynı zamanda ideolojik ve ekonomik faktörlerin yönlendirmesiyle de kurulmaktadır (Miçooğulları, 2021: 472).

Kuramsal yapı içinde Babine (2011: 96), dil tercihinin bireysel bir seçim olmanın ötesinde çevresel ve ideolojik baskılarla şekillendiğini vurgulamaktadır. Bu çerçevede "dilsel ekoloji" kavramı, bireyin içinde bulunduğu sosyal yapı ve çevreyle kurduğu dilsel etkileşimi zorunlu bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Yerel topluluklar çoğu zaman gönüllü olarak değil, dışsal baskıların etkisiyle egemen dile yönelmekte ve bu yönelim sonucunda önceki dil işlevselliğini yitirmekte, marjinalleşmekte ve/veya zamanla görünmez hâle gelmektedir. Kullanım alanlarının daralması, dilin gelişimini sekteye uğratmakta ve bu durum nihayetinde dil ölümlerine yol açan temel nedenlerden biri olmaktadır. Bu noktada çevre dil bilimi yalnızca çok konuşulan ya da kurumsal olarak desteklenen dillerin değil; aynı zamanda siyasal, ekonomik ve kültürel baskı altındaki yaygınlığı sınırlı azınlık veya etnik dillerin de yaşam hakkını savunmaktadır. Balcı (2006: 167)'ya göre bu yaklaşım kamusal görünürlük kazanamamış, bastırılmış ve marjinalleştirilmiş dillerin korunmasını ve yeniden güçlendirilmesini öncelikli hedef olarak görmektedir. Dilek (2007: 707-714)'e göre dil ölümü süreci, baskın bir güç ile edilgen bir topluluk arasında yaşanan asimetrik bir mücadelenin sonucu olup bu mücadele çoğu zaman, pasif konumda bulunan topluluklar açısından geri döndürülemez dilsel ve kültürel kayıplarla sonuçlanmaktadır. Çevre dil bilimi tam da bu noktada yalnızca dilsel çöküşü teşhis eden bir disiplin değil; aynı zamanda bu kayıpları önlemeye yönelik yapısal ve sürdürülebilir çözümler geliştirmeye çalışan bir araştırma alanı, olarak tanımlanabilir. Ancak bu disiplin, Türkiye'de henüz yeterli düzeyde akademik ilgi görmemektedir. Balcı (2006: 165), Boz vd. (2013: 33) ve Miçooğulları (2021b: 96) bu durumu çevre dil biliminin Türkiye'de geri planda kalmasının temel sebeplerinden biri olarak değerlendirmektedir. Nitekim hem kuramsal kaynakların sınırlı oluşu hem de çevresel-dilsel ilişkilerin akademik alanda ikincil bir konu olarak ele alınması, alanın gelişimini kısıtlamaktadır. Bu nedenle çevre dil bilimi, hem kuramsal altyapısını genişletmeli hem de yerel bağlamlarda yapılacak saha çalışmaları ile desteklenerek daha görünür hâle getirilmelidir.

Dil(ler)in sürdürülebilirliği için çevre dil bilimi çerçevesinde birtakım somut adımlar atılması gerekmektedir. Bu kapsamda şu öneriler dikkate alınabilir: Öncelikle dillerin korunmasını sağlayacak etkili bir denetim ve izleme mekanizması kurulmalıdır. Bu sistem, dilin mevcut durumunun

değerlendirilmesini, ilerlemesinin takibini ve müdahale gerektiren alanların belirlenmesini içermelidir. Bununla birlikte tehlike altındaki dillerin yeni kuşaklara aktarılabilmesi için eğitim ve farkındalık temelli programların yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

Denilebilir ki çevre dil bilimi yalnızca dilin yapısal niteliklerine odaklanmaz; aynı zamanda dilin içinde var olduğu çevresel, kültürel, ideolojik ve ekonomik koşulları da bütüncül bir biçimde analiz etmektedir. Bu yönüyle özellikle tehlike altındaki dillerin korunmasına yönelik politikalar geliştirilmesinde ve sürdürülebilir çözümler üretilmesinde önemli bir rol üstlenebilir. Ayrıca bu dillerle ilgili çalışmalar yürütecek sivil toplum kuruluşlarının kurulması teşvik edilmeli, bu yapılar kamu kurumlarıyla iş birliği içinde faaliyet göstermelidir.

Dil merkezlerinin kurulması, alana yönelik akademik çalışmaların desteklenmesi ve bu çalışmalara maddi ve manevi anlamda teşvik sağlanması da sürdürülebilirlik açısından elzemdir. Aynı zamanda devlet düzeyinde özellikle kültür, eğitim ve turizm alanlarında uzman kadroların oluşturulması ve stratejik planlamaların yapılması gerekmektedir. Ölüm riski taşıyan dillerle ilgili yürütülen faaliyetlerin ölçülebilir olması adına, bilgi sistemlerinin etkin bir biçimde kullanılması da ayrı bir gerekliliktir (Miçooğulları, 2021a: 471-472).

David Crystal (2015), kuşaklar arasında yeterince aktarılmayan ya da kullanım sıklığı azalan dilleri, doğurganlığı olmayan canlı türlerine benzetmektedir. Ona göre bu tür diller, kaçınılmaz olarak tükenmeye yüz tutmaktadır. Kaldı ki dil kaybı, yalnızca konuşan sayısının azalmasıyla değil; aynı zamanda konuşurların diliyle olan farkındalığının zayıflaması, kültürel üstünlük algısının erozyona uğraması ve çevresel değişkenlere karşı dayanıklılığını yitirmesiyle de ilgilidir.

Crystal (2015: 112-149), dil ölümünün başlıca nedenlerini iki ana başlıkta toplamaktadır: İlk olarak konuşucunun fiziksel güvenliğini tehdit eden durumlar gelmekte; doğal afetler (deprem, kasırga, volkanik patlama, kıtlık), salgın hastalıklar (veba, HIV, AIDS), zorunlu göçler ve siyasi çatışmalar gibi durumlar dilin aktarım zincirini kesintiye uğratmaktadır. İkinci grupta ise konuşur topluluğun kültürel yapısını dönüştüren faktörler yer almaktadır. Bunlar arasında şehirleşme, sömürgecilik, zorunlu kültürel tercihler, asimilasyon politikaları ve eğitim-medya araçlarıyla dayatılan tek dilli yaşam biçimi bulunur. Yerel dillerin gelişmemişlik göstergesi gibi sunulması da bu süreci hızlandırmaktadır. Crystal (2015), tüm bu nedenlere ek olarak "dil cinayeti" kavramına da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda özellikle hâkim dilin gölgesinde kalan yerel dillerin konuşucularının tercih hakkının fiilen ortadan kalktığını ve bu durumun sistematik bir kültürel tasfiye sürecine yol açtığını belirtir. Dil ölümü çoğu zaman yavaş ilerleyen ve çok katmanlı nedenlere dayanan bir süreçtir. Bu nedenle müdahale stratejileri de çok boyutlu olmalı; kültürel, siyasi, ekonomik ve eğitimsel boyutları kapsamalıdır.

Çevre Dil Bilimi Bağlamında "Koloni" Adlı Eser Üzerine Değerlendirme

Başkahraman Jean-Pierre Masson, Fransız dil bilimcidir ve aynı yerleşim alanına her yaz gelmektedir. Haziran 1979, Masson'un adaya geldiği dördüncü yazdır. İrlandacayı öğrenen Masson, unutulma tehdidi altındaki diller konusunda uzmanlaşmış, İrlanda dili (Gaelce) üzerine çalışmakta ve bu konu ile ilgili kitap yazmaktadır. Dil bilimci çalışmasının adını *"Evrim mi, Ölüm mü? Dört Nesil Boyunca İrlanda Dilinde Görülen Dilbilimsel Paternler. Adalı Bir Ailenin Beş Seneli Karşılaştırmalı İncelemesi"* (s. 111) şeklinde belirlemiştir.

Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanında yer alan Jean-Pierre Masson karakteri, dil ölümlerinin nedenlerini anlamak ve bu sürece dair sosyolinguistik katmanları ortaya koymak bakımından çevre dil bilimi çerçevesinde dikkatle incelenmesi gereken bir figürdür. Masson'un kurgusal çalışması; sadece bir dilin yapısal evrimini değil, aynı zamanda bu evrimin politik, tarihsel ve ekonomik arka planını da ortaya koyacak şekilde tasarlanmıştır. 1979 yılında İrlanda'nın batısındaki bir adaya yaptığı söz konusu saha ziyareti, dilsel çevrenin dönüşümünü anlamak için kritik bir gözlem zeminidir.

Jean-Pierre Masson, adanın dil örüntüleri hakkında çalışırken bir ailenin dört nesli üzerine boylamsal bir analiz (s. 107) yapmaktadır. Ayrıca bu adada yaşayan İrlandalıların konuşma dillerini incelerken tabirleri, çekimleri, tonlamaları ve alıntı sözcükleri de analiz etmekte; İrlanda dilinde İngiliz etkisine dair izler aramaktadır. Adada yaşayan yerli halkın ağızlarına sızan yabancı dile dair ipuçlarını, değişimi işaret eden sözleri, İrlandacanın sonunun başlangıcını imleyen lafların izlerini (s. 82) sürmektedir. Bu amaç doğrultusunda Masson, ada sakinlerinin evlerine girip çıkmakta (s. 105-106), -özellikle- ana diline diğer dillerden sözcük dahil etmeyen kişilerle görüşmekte, köyün yaşlıları ile konuşarak ses kaydı cihazına konuşulanları kaydetmekte, daha sonra adada kiraladığı stüdyoda ses cihazındaki verileri değerlendirmekte, kayıtlardan notlar almaktadır (s. 104-105).

Masson, çalışmasını dört nesli kapsayan boylamsal bir dilsel desen incelemesi üzerine kurmaktadır. Bu bağlamda dilin sadece bir iletim aracı değil, bir "yaşam alanı" olduğu fikri belirginleşmektedir. Adadaki bireylerin günlük konuşmalarından, sözcük dağarcığından ve telaffuz özelliklerinden hareketle İngilizce etkisinin İrlandaca içinde giderek artan bir baskı unsuru hâline geldiği gözlemlenmektedir. Bu gözlemler, özellikle çevre dil bilimi kuramlarıyla örtüşmektedir. Zira bu disiplin; bir dilin sadece dil bilgisi ya da sözlük düzeyinde değil, toplumsal çevre içinde anlam kazandığını savunur. Çünkü dil bilimciye göre dil konuşurlara özgü, benzersiz, onların tarihini, düşüncelerini, varlıklarını taşımaktadır (s. 134).

Bean Ui Fhloinn, seksen dokuz yaşında bir adalıdır. Ailenin en yaşlı üyesidir ve İngilizce bilmemektedir. İrlandaca dışında başka bir dil de konuşmamaktadır (s. 159). Masson, Bean Ui Fhloinn ile adaya her gelişinde sohbet etmekte ve sohbeti kayıt altına almaktadır. Masson, Bean Ui Fhloinn'in konuşmasında ve dil örüntülerinde yıllar içinde hiçbir değişiklik olmadığını (s. 106) tespit

etmiştir. Masson’un görüştüğü en yaşlı kişi olan Bean Ui Fhloinn'in yalnızca İrlandaca konuşması, dilin otantik çekirdeğinin bireysel bellekte nasıl korunduğuna dair ipucu verirken sonraki kuşaklarda çift dillilikten tek dilliliğe -yalnızca İngilizce- olan eğilim, dilin toplumsal ekosistemden nasıl silindiğini gözler önüne sermektedir.

Jean-Pierre Masson'un araştırma soruları ile çalışma sonucunda elde ettiği veriler şu şekilde dile getirilebilir:

1. İrlandalılar İngilizceyi neden kullanmaktadır?
2. İrlandacanın ve İrlandalıların içinde bulunduğu son durum nedir?

Araştırmacıya göre İrlandalılar,

* İngilizce öğrenen öğrenciler,

* Özellikle Boston ve Londra'dan dönen göçmenlerin aralıklı ziyaretleri,

* Para kazanma derdinde olan yabancıları adaya getiren aracılar (s. 84) sebebiyle İngilizce öğrenmektedirler.

Jean-Pierre Masson karakteri, Audrey Magee’in *Koloni* adlı romanında, dil ölümlerinin nedenlerini ve bu sürecin sosyodilbilimsel boyutlarını görünür kılan önemli bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Masson’un çalışmaları, dili yalnızca yapısal bir sistem olarak değil; tarihsel, politik, ekonomik ve toplumsal koşullar içinde şekillenen bir “yaşam alanı” olarak ele alan çevre dil bilimi yaklaşımıyla örtüşmektedir. Bu yönüyle karakter, çevre dil biliminin temel varsayımlarını kurgusal düzlemde somutlaştıran bir araştırmacı profili sunmaktadır.

Masson’un her yaz aynı adaya gelerek sürdürdüğü saha çalışması, anlık gözlemlere dayalı bir inceleme olmaktan ziyade boylamsal bir dil izleme süreci niteliği taşımaktadır. Dört nesli kapsayan bu inceleme, kuşaklar arası dil aktarımında yaşanan kırılmaları ortaya koymakta ve İrlandacanın toplumsal ekosistem içindeki konumunun giderek zayıfladığını göstermektedir. Bu bağlamda ada, çevre dil bilimi açısından sınırlı ve kontrol edilebilir bir dil ekosistemi olarak işlev görmekte; dış müdahalelerin ve temasların dil üzerindeki etkileri açık biçimde izlenebilmektedir.

Masson’un özellikle yaşlı bireylerle yaptığı görüşmeler, dilin bireysel bellekte korunabilmesine rağmen toplumsal düzeyde işlevini yitirdiğini ortaya koymaktadır. Seksen dokuz yaşındaki Bean Ui Fhloinn’in yalnızca İrlandaca konuşması ve dil örüntülerinde yıllar içinde herhangi bir değişim gözlenmemesi, dilin otantik biçiminin bireysel düzeyde sürdürülebildiğini göstermektedir. Buna karşın sonraki kuşaklarda görülen çift dillilik ve nihayetinde yalnızca İngilizceye yönelim, dilin toplumsal çevreden sistematik biçimde dışlandığını da ortaya koymaktadır. Bu durum, çevre dil

biliminin vurguladığı üzere, dil ölümünün bireysel değil toplumsal bir süreç olduğunu göstermektedir.

Masson'un adadaki dil değişimini açıklarken İngilizce etkisini doğal bir dil teması ya da kendiliğinden gelişen bir değişim olarak ele almaması dikkat çekicidir. İngilizcenin adada yaygınlaşması; eğitim, göç, ekonomik beklentiler ve turizm gibi çevresel faktörlerle ilişkilendirilmektedir. İngilizce, bu bağlamda yalnızca bir iletişim aracı değil; ekonomik fırsatlara erişimin, toplumsal hareketliliğin ve prestijin taşıyıcısı hâline geldiğinin göstergesidir. Bu durum, dil tercihinin bireysel bir seçim olmaktan ziyade ideolojik ve çevresel baskılarla şekillendiğini savunan çevre dil bilimi yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Jean-Pierre Masson, bir dil bilimci olarak yukarıda bahsi geçenleri salt gerçeklik olarak değerlendirmemektedir. Nitekim başkahraman kurgusal eserin yazıldığı zamanlara değin yaşanmış tüm siyasi, sosyal, dini ve ekonomik sebeplerini de göz ardı etmemektedir. Dil bilimci; İrlandacanın İngilizce karşısında nasıl ve neden ikinci plana düştüğünü, hangi etmenler sebebiyle İrlandacanın unutulma tehdidiyle karşı karşıya kaldığını tarihten yaptığı alıntılarla desteklemektedir. Bu bağlamda İrlandacanın en yakın akrabalarından Mansk Gaelcesi ve Kernevekçenin yok olduğunu; İskoç Gaelcesi, Gaelce, Bretoncanın ise hayatta kalma mücadelesi verdiğiniayrıca belirtmektedir. Bu duruma genel anlamda hükümet politikalarının ve sivil girişimlerinin farklı ölçülerde söz konusu mücadeleyi ya desteklediğini ya da engellediğini (s. 122) belirtmektedir. Masson, 1508'de İngiliz tahtına çıkan VIII. Henry'nin dil üzerine yıkıcı ve kalıcı etkileri olduğunu dile getirmektedir. Din unsurunu öne çıkararak yeni bir sosyal hiyerarşi dayattığını (s. 123), halkın aynı dili konuşmasına rağmen Protestan ve Katolik olarak ikiye bölündüğünü (s. 124), akabinde 1558'de tahta geçen I. Elizabeth'in bölgeye İngilizce konuşan Protestan çiftçiler getirdiğini, her türlü idari ve yasal işlerde İngilizceyi kullandırmada ısrar ettiğini dile getirmektedir. Tüm bu girişimler sonrası idari statüsü kalmayan İrlandacanın artık ikinci dil statüsüne dönüştüğünün de altını çizmektedir. İngiltere İç Savaşı sonunda İrlanda'daki karşılıklı gruplar öldürülmekte ya da sürülmekte, toprakları da ödül olarak dağıtılmaktadır (s. 124). Tüm bu gelişmeler ışığında İrlandacanın bu durumdan olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmaz olmaktadır.

1691 Limerich Anlaşması ve sonrasında yaşananlar -*ceza kanunları kapsamında okul, mahkeme, kira anlaşmaları ve defterleri, resmi belgelerde yalnızca İngilizce kullanılıyordu*- (s. 125) İrlandacayı derinden etkilemiştir. Dolayısıyla İrlandaca güç merkezlerince dışlanan, eğitimden ve basılı eserlerden mahrum bırakılan, yalnızca fakir halkın konuşma diline evrilen bir dil hâline (s. 126) gelmiştir. Şairler eserlerinde hem İngilizce hem İrlandaca sözcükler kullanmış, şiirler iki dilli hâle (s. 126) gelmiştir. Eserden verilebilecek en belirgin örnek ise cinsiyetsiz bir yapıya sahip olan İrlandacaya toplumsal ve hiyerarşik ihtiyaçtan dolayı -*İrlandalıların İngilizce konuşan güç sahibi*

kişilere hitap ederken uyarlayarak kullandıkları- İngilizceden "sir" ya da "sor" sözcüğünün girmesi (s. 158) gösterilebilir. Jean-Pierre Masson, bir yazar olan Thomas Davis'in İrlandacayı 1843'te milli dil ilan ettiğini, 1893'te ise kitle hareketi oluşturması amacıyla Gael Ligi'nin kurulduğu (s. 159) bilgisini aktarmıştır. Her şeye rağmen halk bu girişimleri yeterince desteklemez çünkü İrlandaca artık çoğunluğun dili olma özelliğini kaybetmiştir. Masson, İngilizlerin dayattığı değişiklikleri kabul eden İrlandalıların, İngilizce konuşan ve adını İngilizceleştirenlerin ekonomik ve sosyal açıdan sınıf atladığının (s. 158); İrlandacanın zamanla marjinal ve yalnızca fakir, köylü ve eğitimsizlerin dili hâline geldiğinin altını çizmektedir. İngilizce; kamu, ticaret, eğitim, sosyal ve ekonominin dili hâline gelirken İrlandaca, ev içine sıkışan küçük ve kırsal cemiyetlerce kullanılan bir dil (s. 158) hâlini almıştır. Tüm bu süreçler göz önünde bulundurulduğunda İrlandacanın aktif kullanımını şiddet, ekonomik ve yasal baskılar (s. 157) derinden etkilemiştir. Masson'un tarihsel referanslarla desteklediği gözlemler, çevre dil biliminin makro bakış açısıyla da örtüşmektedir. VIII. Henry ve I. Elizabeth dönemlerinde uygulanan dil politikalarının, İrlandacanın kamusal yaşamdan dışlanmasına yol açtığı; bu sürecin ceza kanunları, göç dalgaları ve ekonomik sınıflar aracılığıyla pekiştiği anlatılmaktadır. Masson'un sahada elde ettiği veriler, İrlandacanın sosyal prestijini kaybettiğini ve sadece köylü, eğitimsiz kesimler tarafından kullanılan bir dile dönüştüğünü göstermektedir.

Masson sonuç olarak İngilizcenin nesilden nesile İrlandacayı saf dışı bıraktığını (s. 184) kanıtlamış; dahası adada yaşayan halkın, çift dillilikten tek dilliliğe (İngilizce) geçtiğini (s. 184) de tespit etmiştir. Ona göre İrlandaca can çekişen ancak henüz ölmeyen bir dil konumundadır. Ancak ciddi yatırımlar yapılmadığı sürece İrlandaca tıpkı Mansk ve Norsk dilleri gibi ölecektir (s. 165). Bu durumun yaşanıp yaşanmayacağını da konuşurların İngilizce tercihine bağlamaktadır (s. 122). Tespiti somutlaştırmak gerekirse boylamsal yapılan bu çalışmada,

* Bean Ui Fhloinn, ailenin en yaşlı üyesidir, İngilizce bilmemekte ve İrlandaca dışında başka bir dil konuşmamaktadır.

* Kızı Aine Ui Neill ve torunu Mairead Ni Ghiollain algısal çift dillidir. Yani her iki birey farklı seviyelerde İngilizce anlıyor olsa da İrlandaca konuşmayı tercih etmektedir.

* Torununun çocuğu Seamus O Giollain ise ailenin ilk çift dilli üyesidir. Seamus, ilkokulu İrlandaca öğrenim görerek tamamlamış, ortaokulu ise İngilizce eğitimin yaygın olduğu anakarada sürdürmüştür. Ayrıca Seamus, ailenin adının İngilizce versiyonunu (James Gillan) düzenli bir şekilde kullanan ilk üyesidir (s. 159).

Masson'un çalışmasının en dikkat çekici yanlarından biri, dört kuşak üzerinden yaptığı boylamsal gözlemdir. Bean Ui Fhloinn yalnızca İrlandaca konuşan bir birey olarak dilin "doğal habitatını" temsil etmektedir. Onun kızı Aine Ui Neill ve torunu Mairead Ni Ghiollain algısal çift dillidir; her ikisi de İngilizceyi anlamalarına rağmen aktif olarak İrlandaca konuşmayı tercih etmektedir. Ancak bu

tercihin arkasında kimliksel direnç ve kültürel bağlılık yer alırken sonraki kuşak olan Seamus O Giollain (James Gillan) bu zinciri kırmaktadır. Eğitimini İngilizce tamamlamış ve adını İngilizceleştirmiştir. Bu geçiş, çevre dil biliminin tanımladığı dilsel ekosistem çöküşünün ampirik örneğidir. Nitekim ekonomik, eğitimsel ve toplumsal fırsatlar İngilizce ile özdeşleştikçe İrlandaca yalnızca nostaljik veya sembolik bir aidiyet olarak kalmaktadır. Seamus'un tercihleri, bireysel olmaktan çok sistemik bir yönlendirme ile şekillenmektedir. Bu bağlamda bireylerin dilsel tercihleri yalnızca pratik değil, aynı zamanda politik bir anlam da taşımaktadır. Dilin nesilden nesile geçiş sürecindeki bu kırılma, yalnızca bir iletişim biçiminin değil, bir dünya görüşünün de kaybına işaret etmektedir.

Jean-Pierre Masson yıllar süren çalışması sonrası İrlandacayı içinde bulunduğu durumdan kurtarmaya dönük üç adet somut fikir ortaya koymaktadır:

1. Adanın İngilizce konuşan insanlardan korunması ve dışarıdan İrlandaca bilmeyen kişilerin adaya alınmayarak gerekirse adanın yabancılara kapatılması (s. 131-132),

Jean-Pierre Masson'un ileri sürdüğü çözüm önerileri, dil planlaması literatüründe sıkça tartışılan koruma, teşvik ve yeniden canlandırma stratejileriyle örtüşmektedir. Adanın İngilizce konuşanlardan arındırılması fikri, dilsel izolasyonu temel alan radikal bir koruma politikasıdır. Her ne kadar uygulanabilirliği tartışmalı olsa da bu öneri, tehlike altındaki bir dilin dış etkilerden bağımsız gelişme alanına kavuşması gerektiği fikrine dayanmaktadır.

2. *İrlandaca konuşan bölgeleri korumak, bunun içinde istihdam yaratmak amacıyla yatırım yapmak ve İrlandaca konuşanları adada tutmak* (s. 133),

İkinci öneri olan İrlandaca konuşulan bölgelerde ekonomik yatırım ve istihdam yaratılması, dilin sadece sembolik değil, yaşamsal ve ekonomik değer taşıyan bir araç olarak görülmesi gerektiğini öne çıkarmaktadır. Bu yaklaşım, dilin gündelik yaşamla entegrasyonunu sağlayarak doğal kullanımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çevre dil bilimi açısından bu strateji, "ekolojik geçerlilik" kavramı ile ilişkilendirilebilir; dilin, yaşadığı çevre içinde işlevsel olması onun varlığını sürdürebilmesinin temel koşuludur.

3. *İrlandacanın konuşulabilmesi için konuşurlara para ödenmesi* (s. 133).

Üçüncü öneri olan konuşurlara maddi destek sağlanması ise dilin ekonomik teşvik yoluyla yaşatılması fikrini içermektedir. Bu öneri, dilin korunmasını bireysel sorumluluktan çıkararak toplumsal ve kurumsal düzeye taşımaktadır. Devlet politikalarının özellikle azınlık dillerini destekleyen sübvansiyon ve pozitif ayrımcılık uygulamaları bu çerçevede değerlendirilebilir.

Dikkat edildiğinde araştırmacının getirdiği çözümler çevre dil biliminin uygulamalı boyutuna işaret etmektedir. Adanın dış etkilerden korunması, dilsel alanlarda ekonomik yatırımlar yapılması ve

konuşurlara ekonomik teşvik sunulması gibi somut öneriler, dil ekosisteminin yeniden canlandırılmasına yönelik adımlar olarak okunabilir. Bu bağlamda *Koloni,* çevre dil biliminin hem tespit hem de somut önerilerini edebi bir anlatı içinde bir araya getiren nitelikli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Masson'un çözüm önerileri -dilsel izolasyon, ekonomik destek, teşvik sistemleri- simgesel değil, işlevseldir. Çevre dil bilimi, dilin doğal çevresinin yeniden inşa edilmesi gerektiğini savunurken bu doğal çevrenin artık sadece coğrafi değil; sosyoekonomik bir alan olduğunu da ima etmektedir. *Koloni,* bu açıdan bakıldığında yalnızca bir roman değil; bir dilin ölüm sürecini belgeleyen, edebi kurguyla yoğrulmuş sosyolinguistik ve çevre dil bilimsel okumaya da alan açan bir saha çalışması olarak nitelendirilebilir.

Jean-Pierre Masson'un değerlendirmeleri; çevre dil biliminin dili tarihsel, siyasal ve ekonomik bağlamlarıyla birlikte ele alan bütüncül yaklaşımıyla örtüşmektedir. Masson, İrlandacanın İngilizce karşısında gerileyişini bireysel dil tercihleriyle değil; devlet politikaları, din temelli ayrışmalar, eğitim sistemi, göç ve ekonomik baskılar gibi makro çevresel etkenlerle açıklamaktadır. Bu durum dil ölümünün doğal bir süreçten ziyade sistemli ve yönlendirilmiş bir dönüşümün olduğunu ortaya koymaktadır.

İrlandacanın kamusal alanlardan dışlanması, eğitim ve hukuki sistemlerde İngilizcenin zorunlu hâle getirilmesiyle dilin toplumsal prestijini yitirmesine yol açmıştır. Dil, zamanla yalnızca kırsal ve yoksul kesimlerle özdeşleştirilmiş; bu da kuşaklar arası aktarımın zayıflamasına neden olmuştur. Dört kuşak üzerinden yapılan boylamsal inceleme, tek dillilikten algısal çift dilliliğe ve oradan baskın dile yönelen tek dilliliğe geçiş sürecini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Masson'un çözüm önerileri, çevre dil biliminin uygulamalı boyutunu yansıtmaktadır. Dilsel izolasyon, ekonomik yatırım ve konuşurlara maddi teşvik gibi öneriler, dilin yalnızca sembolik değil, işlevsel ve yaşamsal bir değer taşıması gerektiği fikrine dayanmaktadır. Bu bağlamda Koloni, dil kaybını ekolojik bir sorun olarak ele alan ve sürdürülebilir dil politikalarına dair düşünsel bir zemin sunan çevre dil bilimsel bir vaka örneği olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak Masson'un önerileri yalnızca bireysel çaba ve nostaljik değerler üzerinden şekillenmiş bir kurgudan ziyade çağdaş dil planlaması yaklaşımlarıyla uyumlu, sürdürülebilirliği hedefleyen bütüncül bir müdahale setidir. Bu yönüyle *Koloni;* edebi bir metnin ötesinde, dil politikaları üzerine eleştirel bir düşünme alanı sunmaktadır. Çevre dil bilimi ekseninde Masson'un önerilerini romantik ya da ütopik birer temenni olarak değil; sistemli, bilimsel ve toplumsal tabana dayalı plan olarak yorumlanabilir.

Sonuç ve Tartışma

Audrey Magee'in *Koloni* adlı eseri, çevre dil bilimi bağlamında değerlendirildiğinde dilsel marjinalleşmenin tarihsel, toplumsal ve politik katmanlarla nasıl iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Eserde yer alan başkahraman dil bilimci Jean-Pierre Masson'un gözlemleri, bir dilin nesiller arasında nasıl evrildiğini gösterirken dilin ekolojik bağlamından uzaklaştıkça yaşadığı tahribatı da açık bir şekilde betimlemektedir. Özellikle bireylerin ekonomik kaygılar, göç ve eğitim sistemleri gibi sebeplerle ana dillerinden uzaklaşması, çevresel dil yıkımının en somut göstergelerindendir. Bu bağlamda çevre dil bilimi yaklaşımlarının Türkiye'deki dilsel çeşitlilik tartışmalarına uygulanabilirliği açısından ilgili çalışma önemli görülmektedir. Dilin sadece korunması gereken bir miras olmadığı; aynı zamanda sosyal adalet, kimlik ve ekosistemin sürdürülmesinde de kritik bir unsur olduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla Magee'in romanı, bu farkındalığı hem akademik hem de edebi düzlemde besleyen çok katmanlı bir anlatı sunmaktadır.

Audrey Magee'in *Koloni* adlı romanı, kurmaca ile akademik duyarlılığı birleştiren özgün bir anlatı olarak çevre dil bilimi açısından dikkate değerdir. Jean-Pierre Masson karakteri aracılığıyla yapılandırılan anlatı; dilin yalnızca bireyler arası iletişimin değil, aynı zamanda tarihsel sürekliliğin, kültürel aidiyetin ve toplumsal hiyerarşilerin bir aynası olduğunu da göstermektedir. İrlandacanın dört kuşakta yaşadığı dönüşüm, bir dilin ölüm sürecine nasıl sürüklendiğini, bu sürecin hangi yapısal, ekonomik ve politik mekanizmalarla pekiştirildiğini örneklemektedir. Roman, çevre dil bilimi kuramlarının uygulanabileceği verimli bir alan sunmakla kalmaz; aynı zamanda dil planlaması, toplumsal bellek ve kültürel direnç gibi alanlara da kapı aralar. Masson'un çözüm önerileri, bu disiplinin sadece teşhis koyan değil, aynı zamanda çözüm üretme potansiyeli taşıyan bir bilim dalı olduğunun da altını çizmektedir. Sonuç olarak denilebilir ki *"Koloni"*, yalnızca bir dilin kaybını değil, aynı zamanda o dilin temsil ettiği dünyaların, değerlerin ve anlatıların yitimiyle yüzleşmemizi sağlayan çok katmanlı bir edebi metin olarak çevre dil bilimi literatürüne güçlü bir katkı sunmaktadır.

Kaynakça

Babine, K. (2011). If all the sky were paper and all the sea were ink: Tim Robinson's linguistic ecology. *New Hibernia Review / Iris Éireannach Nua,* 15 (4), 95-110.

Balcı, T. (2006). "Çevredilbilim"e doğru. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 3 (32), 165-168.

Boz, E., Aktaş, S. G., Doğru, F. & İlbaş, S. (2013). Çevredilbilimi açısından Eskişehir'de konuşulan Kazan Tatar Türkçesi. *Diyalektolog,* 7, 31-38.

Crystal, D. (2015). *Dillerin Katli* (G. Cansız, Çev.) İstanbul: Profil. Yayıncılık.

Dilek, F. (2007). Tehlikedeki diller ve dil ölümü açısından Altay Türkçesi ve ağızları. F. Türkmen ve G. Gülsevin (Ed.), Uluslararası Türk Dünyası Kültür Kurultayı Bildiri Kitabı - II içinde (s. 707-715). Ankara.

Durgun, Ö. (2024). Çevredilbilim ve dilin imkânlarını kullanmak: çöp kutularındaki yazılar üzerinden çevre bilinci oluşturmada Hamburg örneği. *Söylem Filoloji Dergisi,* 9(3), 1605-1622.

Fill, A. (1993). *Ökolinguistik: Eine Einführung.* Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* 8 (15), 170-189.

Koçak, A. & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4 (3), 21-28.

Magee, A. (2023). *Koloni* (N. Elçi, Çev.). İstanbul: DeliDolu.

Miçooğulları, M. (2021a). Çevre dil bilimi bağlamında David Crystal'in "Dillerin Katli" adlı eseri üzerine bir analiz. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi,* 5, 462-487.

Miçooğulları, M. (2021b, Şubat). *Çevre dil bilimi bağlamında Doğu Akdeniz Arapçası üzerine birtakım öneriler.* Uluslararası FSMVÜ Arap Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.

Piškorec, V. (2013). Inter- und Ökolinguistik im Vergleich: Ansätze, Traditionen, Schnittstellen. *Interlinguistische Informationen Beiheft,* 20, 9-32.

Tahir, D. & Şahin, S. (2025). Türkiye'de çevre dilbilim uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,* 42, 65-76.

Extended Abstract

This study examines Audrey Magee's novel The Colony with the aim of demonstrating the applicability of ecolinguistics to literary texts and concretizing the interdisciplinary nature of the field. The main objective of the research is to analyze how the Irish language has been marginalized due to historical and environmental pressures, as well as the collapse of the linguistic ecosystem and the transformation of the language environment, through the field observations carried out by the linguist Jean-Pierre Masson across four generations, a central figure in the novel. In this context, the study emphasizes that ecolinguistics is not merely a theoretical discourse but a powerful research area that can be supported by literary narratives.

Ecolinguistics is an interdisciplinary field that examines not only the structural dimensions of language but also its complex relationships with its socioeconomic, cultural, political, and ideological surroundings. This approach, which developed in the 1970s under the leadership of Einar Haugen, was theoretically deepened through contributions from scholars such as Halliday, Fill, and Stibbe. Accordingly, ecolinguistics focuses on areas such as language death, language planning, linguistic conflict, and multilingualism, analyzing the environmental, cultural, and political conditions in which languages exist. This theory is particularly helpful in understanding the plight of marginalized, oppressed, or ignored minority languages and in developing protective language policies for them.

As a method, this study uses qualitative research techniques, particularly "document analysis," and subjects Audrey Magee's novel to content analysis. The novel's characters, historical references, and narrative structure are analyzed in relation to ecolinguistic concepts. Masson's fictional research titled Evolution or Extinction? Linguistic Patterns in the Irish Language Across Four Generations: A Comparative Five-Year Study of an Island Family is taken as the basis for the evaluation. This analysis reveals that language change is not merely individual but shaped by intergenerational social, economic, and ideological dynamics.

The central character of the novel, Jean-Pierre Masson, is a French linguist who conducts fieldwork on an island in western Ireland, examining the transformation of the Irish language over four generations. Masson's linguistic observations extend beyond phonetics or vocabulary to include external factors such as migration, educational policies, economic changes, and state practices. By focusing on one family across generations, he observes how the language is pushed out of its "habitat" and reduced to a marker of rural, uneducated classes, having lost its prestige.

Masson's observations are striking: the eldest member of the family, Bean Ui Fhloinn, speaks only Irish. The generations that follow understand English to varying degrees but maintain a loyalty to Irish. The youngest generation, represented by Seamus O Giollain, receives education in English and uses the Anglicized version of his name-James Gillan. This process is a concrete example of what

ecolinguistics terms the "collapse of the linguistic ecosystem." It underscores that language is not merely structural but intertwined with socioeconomic values: while English becomes associated with public prestige, economic opportunity, and social status, Irish is confined to private domains and nostalgic attachments.

The novel also gains meaning within the framework of ecolinguistics through its historical background. Language policies implemented during the reigns of Henry VIII and Elizabeth I led to the exclusion of Irish from public life. Penal laws, the imposition of English education, waves of migration, and cultural assimilation deepened this process. Masson's findings, supported by historical references, reveal that this linguistic destruction is nourished by a systematic and political structure.

One of the significant aspects of the study is its proposed solutions. Masson offers three concrete suggestions for preserving Irish: removing English speakers from the island, providing economic incentives to Irish speakers, and creating employment and investment opportunities in Irish-speaking regions. These proposals point to the applied dimension of ecolinguistics, asserting that language can be revitalized through linguistic isolation, economic incentives, and social support. In this respect, ecolinguistics is not only diagnostic but also has an interventionist and transformative potential. The study also emphasizes that ecolinguistics is an underdeveloped field in the Turkish context and that such literature-based studies can contribute to its visibility.

In conclusion, the novel The Colony reveals how ecolinguistic theories can be applied to a literary text and how such texts can serve a powerful function in raising linguistic awareness. Masson's observations and proposals expose the socio-political dimensions of the issues faced not only by Irish but by all marginalized languages around the world. The novel shows that language is not merely a means of communication, but also a vehicle for cultural memory, identity, and social justice, offering a unique and holistic contribution to the ecolinguistics literature.